

Průběžná zpráva o předsudečném násilí

1. 10. – 31. 12. 2020

In IUSTITIA, o.p.s.

Shrnutí

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

In IUSTITIA zjistila ve čtvrtém kvartálu roku 2020 celkem **9 předsudečných incidentů**, které se staly na území ČR.

Terčem předsudečného násilí se stávali lidé především z důvodu **národnosti či etnicity a zdravotního stavu**.

Mezi ohroženými skupinami se objevili lidé napadaní pro syrskou a afghánskou národnost a arabskou etnicitu.

Předsudečné násilí bylo zaznamenáno především **na internetu**. K útokům docházelo převážně v Praze.

Právní vývoj

Dne 1. 10. 2020 nabyl účinnosti zákon, jímž se podstatně mění trestněprávní předpisy. Celkový dopad těchto změn bude možné posoudit až po zavedení do praxe.

Ústavní soud vydal nález, ve kterém se zabývá posouzením předsudečné pohnutky pachatele trestného činu. Soud v tomto nálezu nadřadil práva pachatele nad práva poškozeného. Podle našeho názoru je rozhodnutí nešťastné.

Ústavní soud dále vydal nález, jehož obsahem je upevnění specifického postavení zvláště zranitelné oběti v průběhu trestního řízení a potvrzení jejího nároku na bezplatnou právní pomoc zmocněncem.

Společenské ovzduší

Ministryně financí Alena Schillerová přislíbila podporu návrhu na odškodnění nezákonně sterilizovaných žen.

Ombudsman Stanislav Křeček odmítá používat korektní vyjadřování vůči minoritám.

Sociální sítě zaplavily dezinformace týkající se prevence a očkování proti Covid-19. Šířili je i zástupci krajní pravice, kteří se také účastnili protivládních demonstrací.

Literatura romských autorů se objevuje stále častěji na festivalech a literárních akcích.

OBSAH

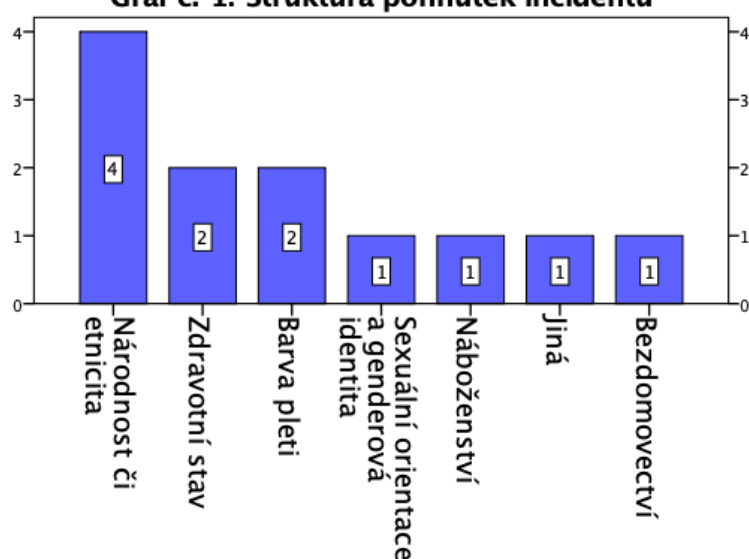
ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘEDSUDEČNÝCH INCIDENTŮ.....	4
POHNUTKA PACHATELŮ.....	4
FORMA ÚTOKU A ZPŮSOBENÉ ŠKODY.....	5
LOKALITA A KRAJ INCIDENTŮ.....	5
VÝZNAMNÉ ZAZNAMENANÉ PŘÍPADY.....	7
PŘÍTĚŽ PRO SPOLEČNOST?	7
KOZÍ HLAVA NA KŘÍŽI	7
TREST PRO SYRSKÉ PŘISTĚHOVALCE	7
PRÁVNÍ ÚPRAVA	8
LEGISLATIVNÍ VÝVOJ.....	8
JUDIKATURA	8
SPOLEČENSKÉ OVZDUŠÍ.....	10
POLITICKÁ REPREZENTACE.....	10
MÍSTNÍ SAMOSPRÁVA	12
KRAJNÍ PRAVICE	14
BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY	15
MÉDIA A KULTURA	15
VEŘEJNOST.....	18
POZNÁMKY K METODOLOGICKÝM CHARAKTERISTIKÁM TÉTO ZPRÁVY	20

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

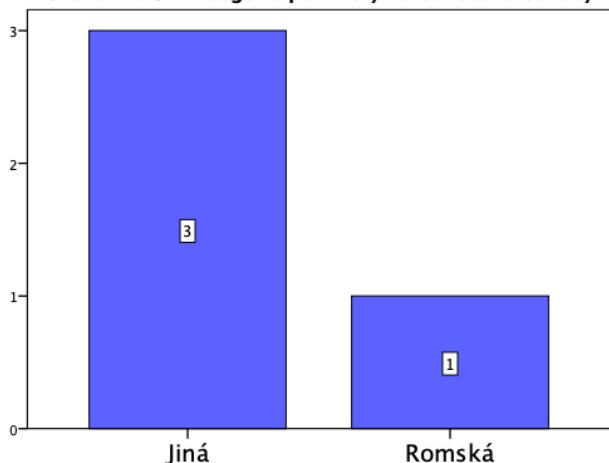
Pohnutka pachatelů

Nejvíce případů bylo motivováno národností či etnicitou (4 případy). Dále se relativně často objevila pohnutka zdravotního stavu (2 případy) a barvy pleti (2 případy). Po jednom případě bylo zaregistrováno v kategoriích sexuální orientace a genderové identity, náboženství, bezdomovectví a jiné pohnutky. Co se týče národnosti a etnicity, ve třech případech se jednalo o kategorii jiná (arabská, afghánská, syrská) a v jednom případě o romskou. Náboženství se týkalo křesťanství.

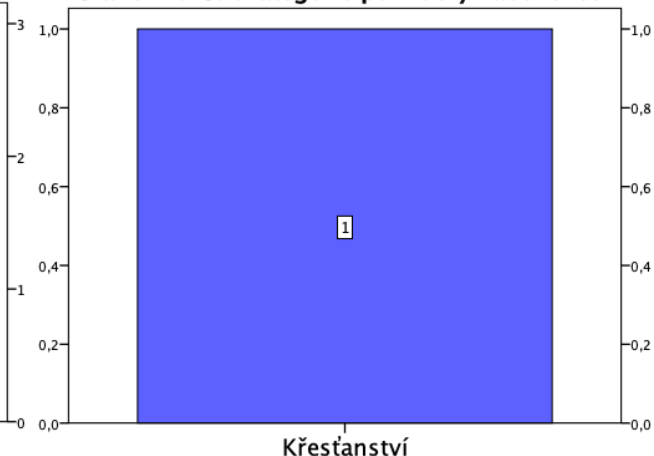
Graf č. 1: Struktura pohnutek incidentů

Graf č. 1a: Subkategorie pohnutky národnosti či etnicity

Graf č. 1b: Subkategorie pohnutky náboženství

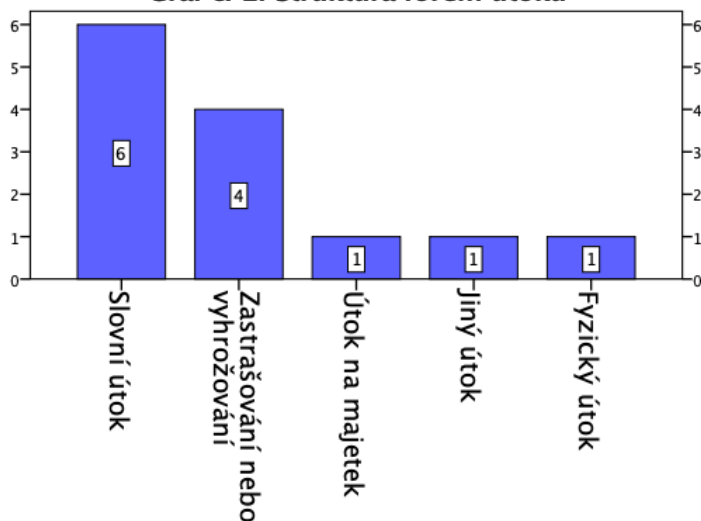

Forma útoku a způsobené škody

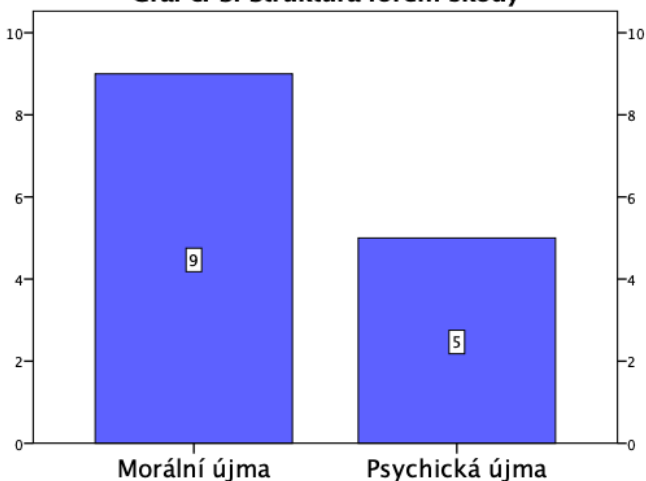
Nejčastější formou byl ve vymezeném období slovní útok (6 případů). Na pomyslném druhém místě se umístilo zastrašování nebo vyhrožování (4 případů). Po jednom případě jsme zaznamenali v kategorii útok na majetek, jiný útok (tzv. hajlování) a fyzický útok.

Formám útoku částečně odpovídají i způsobené škody. Nejčastěji se objevovala morální újma (9 případů) a psychická újma (5 případů).

Graf č. 2: Struktura forem útoku

Graf č. 3: Struktura forem škody

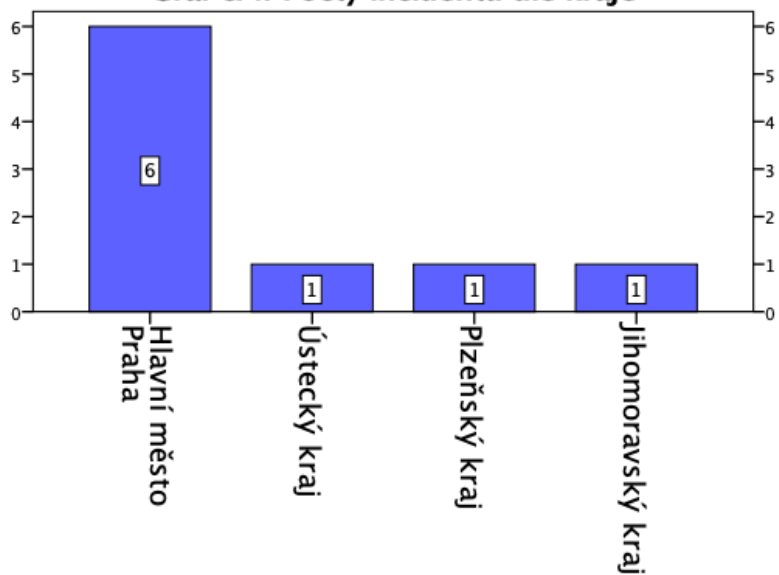

Lokalita a kraj incidentů

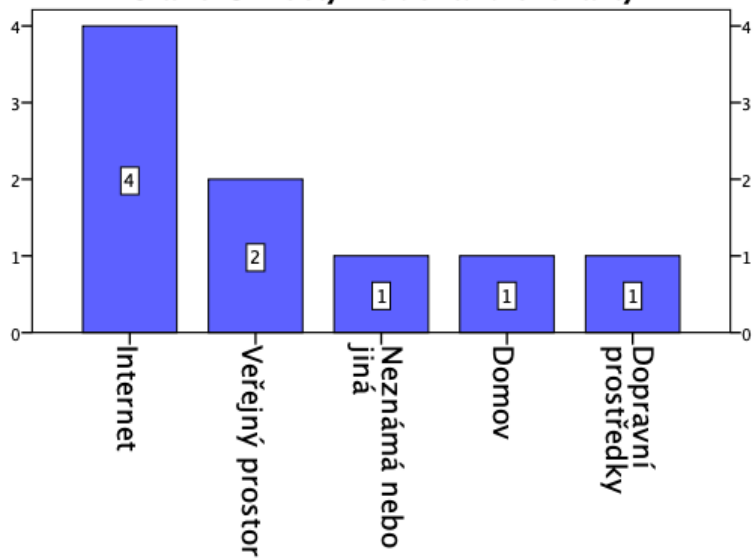
Prostorové rozmístění předsudečných incidentů je nerovnoměrné. Na úrovni krajů bylo nejvíce útoků spácháno v hlavním městě Praze (6 incidentů). Po jednom incidentu bylo zaznamenáno v kraji Ústeckém, Plzeňském a Jihomoravském.

Při pohledu na bližší charakteristiky prostředí, kde se incidenty odehrály, je rovněž patrná jistá rozmanitost. Relativně nejvíce útoků se stalo na internetu (4 incidenty). Následuje veřejný prostor (2 incidenty). Jeden incident se vyskytl v dopravním prostředku, domově oběti a v jiné nebo zatím neznámé lokalitě.

Graf č.4: Počty incidentů dle kraje

Graf č. 5: Počty incidentů dle lokality

Významné zaznamenané případy

Přítěž pro společnost?

Na sociálních sítích se objevil výrok bývalého poslance, který hovoří o předčasně narozených dětech jako o „zbytečných lidech“ a požaduje jejich odstranění. Poslanec mimo jiné řekl: „Nevyvinuté zrůdy, které budou mít IQ kolem padesátky a budou pro společnost pouze přítěží.“ Bývalý poslanec označil předčasně narozené děti za přítěž pro společnost, společně s dalšími skupinami lidí, jako jsou „dementi, bezdáci, imigranti td“. Příspěvek vyvolal velkou negativní reakci a podporu pro organizaci pomáhající předčasně narozeným dětem. Příspěvkem se zabývá policie.

Kozí hlava na kříži

Na místní památný kříž s pozlacenou soškou Ježíše byla nabodnuta kozí hlava a o pár dní později byly kolem kříže omotány vnitřnosti. V současné době probíhá policejní vyšetřování.

Trest pro syrské přistěhovalce

Poslanec zveřejnil status, ve kterém kritizoval nízký trest udělený muži, který napadl řidiče trolejbusu. Protože se jednalo o přistěhovalce ze Sýrie, objevila se pod statutem více než tisícovka nenávistných komentářů: „Na takové je třeba víc loveckou sezonu.“, „Jsou to opice a podle toho je zapotřebí s nimi nakládat.“, „Pověsti ho a poslat h...o domů.“ Policie zahájila vyšetřování.

Právní úprava

Legislativní vývoj

Dne 1. 10. 2020 nabyl účinnosti zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád a některé další zákony. Novela přináší podstatné změny v úpravě trestních předpisů, o nichž jsme podrobně informovali v předchozích kvartálních zprávách.

Jaký přínos budou mít tyto změny ve vztahu k předsudečnému násilí a jeho obětem, bude možné zhodnotit až po jejich uvedení do praxe.

Judikatura

Nález Ústavního soudu III.ÚS 1412/20 ze dne 6. 10. 2020

Ústavní soud vydal náleží, v němž zamítl stížnost stěžovatele R. B. A., který se domáhal konstatování, že bylo rozsudkem Krajského soudu v Brně porušeno jeho právo na účinné vyšetřování ve spojení se zákazem diskriminace. Jeho práva měla být porušena tím, že výše zmíněný soud výslovně neuvedl, že předmětný zločin – brutální fyzické napadení – byl na stěžovateli spáchán pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost či vyznání, a to ani přesto, že byla podle stěžovatele jasně dána existence indikátorů „nenávistného útoku“ uznávaných i relevantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (ESLP). Podle ní mají státy prostřednictvím svých orgánů povinnost objasnit v trestním řízení předsudečnou pohnutku.

Podle stěžovatele byl útok rasově motivován, přičemž byla prokázána existence hned několika předsudečných indikátorů: zejména v osobě pachatele, který prokazatelně inklinuje k neonacistickému hnutí a k neonacistickým názorům a u kterého byla prokázána jeho násilná minulost. Dalším indikátorem byla osoba poškozeného, který je občanem Tunisu.

Ústavní soud konstatoval, že ani existence celé řady předsudečných indikátorů nemůže soud automaticky vést ke konstatování, že se jedná o trestný čin s předsudečnou pohnutkou. Takové tvrzení musí být podle soudu podpořeno dalšími důkazy, které musí nenávistnou pohnutku prokázat nade vší pochybnost.

Přístup Ústavního soudu povede k situacím, kde je pravděpodobné, že čin byl spáchán s předsudečnou pohnutkou, ale soud nebude konstatovat její naplnění. Dle Ústavního soudu je toto fakt, s nímž se poškození musejí smířit z důvodu ochrany zásady presumpce nevinu. V případě stěžovatele tedy krajský soud nepochybil, když nekonstatoval nenávistnou pohnutku u

útoku na stěžovatele. V této situaci správně převážila zásada „in dubio pro reo“ – v pochybnost ve prospěch obžalovaného.

Z pohledu postavení poškozených v trestním řízení považujeme tento náleží Ústavního soudu za problematický. Naznačil do budoucna ústavně konformní přístup, kdy soud nerozhodne o předsudečné pohnutce pachatele a tento postup odůvodní tím, že není zcela jisté, zda motivem pachatele byla právě nenávisť, respektive předsudek. Máme za to, že takový přístup představuje přepjatě formalistické chápání práva. U osob, které jsou předsudečným násilím ohroženy, může nadto výrazně ovlivnit důvěryhodnost soudů a státu jako takového.

Nález Ústavního soudu III.ÚS 2842/20 ze dne 24. 11. 2020

Stěžovatelka, která vystupovala v řízení jako zvlášť zranitelná oběť ve smyslu § 2 odst. 4 písm. d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, se domáhala zrušení usnesení vydaného Krajským soudem v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře. Krajský soud jako soud odvolací potvrdil závěry prvoinstančního soudu, který rozhodl, že zásadním předpokladem, aby byly zmocněnci poškozené přiznány vůči státu náklady na její zastoupení, je předchozí rozhodnutí, že na to má podle trestního řádu nárok.

Stěžovatelka má za to, že krajský soud porušil její právo na soudní ochranu a právo na právní pomoc, když nezohlednil fakt, že v trestním řízení vystupovala jako zvlášť zranitelná oběť a že jako taková má nárok na bezplatnou právní pomoc poskytovanou zmocněncem přímo ze zákona.

Ústavní soud rozhodnutí krajského soudu označil za neudržitelné a svévolné. Vyslovil názor, že na základě § 51a odst. 2 je zřejmý záměr zákonodárce posílit ochranu zvlášť zranitelných obětí. Zmocněnec zvlášť zranitelné oběti může tedy vyúčtovat státu náklady právního zastoupení poškozené, a to návrhem podaným přímo orgánu činnému v trestním řízení, který vedl řízení v době, kdy zastupování poškozeného skončilo.

Ústavní soud tedy tímto svým rozhodnutím potvrdil speciální postavení zvlášť zranitelných obětí, mezi něž patří i některé oběti předsudečného násilí, v průběhu trestního řízení a jejich nárok žádat od státu uhrazení nákladů vzniklých v souvislosti s jejich zastupování zmocněncem.

Společenské ovzduší

Politická reprezentace

Na začátku října proběhlo druhé kolo senátních voleb. Dva z kandidátů se snažili dostat do senátu s xenofobní kampaní. Prvním byl Petr Bendl z ODS, který o své protikandidátce Adéle Šípové prohlašoval, že chce „pomáhat přistěhovalcům a integrovat nepřizpůsobivé“. Pirátka Šípová Bendla ve druhém kole porazila. Podobnou a stejně neúspěšnou taktiku zvolil i Jan Grois z ČSSD, který tvrdil, že jeho protikandidát a nakonec zvolený senátor Tomáš Třetina z TOP 09 „souhlasí s přijímáním migrantů na Znojensku“.¹ Senátorskou funkci ve volbách neobhájil ani majitel dezinformačního webu Parlamentní listy Ivo Valenta.²

Ministryně financí Alena Schillerová se v říjnu setkala s romskými ženami, které byly nezákonně sterilizovány a dlouhodobě bojují za odškodnění. Podle Romea.cz ministryně přislíbila ženám podporu poslaneckého návrhu na odškodnění. Zákon čeká na projednání téměř rok.³

Vláda schválila Zprávu o stavu romské menšiny v ČR za rok 2019. Zpráva konstatuje, že ve společnosti stále převládají vůči Romům předsudky, nedaří se snížit počet segregovaných škol, chybí zákon o sociálním bydlení a do rámcových vzdělávacích programů stále není zařazeno téma romské kultury, jazyka a dějin.⁴

Vláda plánuje snížit alokaci peněz z Evropského sociálního fondu, které jsou určeny na operační program Zaměstnanost. Tři desítky organizací, které pomáhají lidem v sociální nouzi, proti takovému přerozdělení evropských peněz protestovaly. Na tiskové konferenci jejich zástupci upozornili, že služby financované z tohoto projektu budou kvůli krizi v souvislosti s koronavirovou epidemií mnohem víc potřeba.⁵

---

¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/volby-do-senatu-2.kolo-bendl-z-ods-vytahl-v-souboji-z-piratskou-kandidatkou-neprizpusobive-a-xenofobni-retoriku>

² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/senatni-volby-vyhrali-starostove.kandidati-kteri-pouzili-xenofobni-utoky-neuspeli.v-senatu-konci-i-majitel-parlamentnich>

³ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/sterilizovane-zeny-se-setkaly-s-ministryni-financi-alenou-schillerovou.ta-podporila-navrh-na-jejich-odskodneni>

⁴ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/dokument-vlada-schvalila-zpravu-o-stavu-romske-mensiny-v-roce-2019.stale-prevladaji-predsudky-nejhorsi-je-oblast-bydleni>

⁵ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/vlada-10-10-2020-snizit-evropske-finance-na-socialni-sluzby-o-miliardy.neziskove-organizace-s-tim-nesouhlasikvuli-covidu-rose>

Do Rady vlády pro záležitosti romské menšiny byli jmenováni noví občanskí členové: lidskoprávní aktivistka Gwendolyn Albert, terénní pracovnice Alenu Drbohlavová Gronzíková, ředitel Národní sítě Místních akčních skupin ČR Petr Čáp a předseda Hnutí romských studentů Vladimír Čermák.⁶

U příležitosti mezinárodního dne lidských práv vydal ombudsman Stanislav Křeček v deníku Právo komentář. Kritizoval v něm skupiny lidí, které si „výklad lidských práv pro sebe privatizují a toto své pojetí považují za jediné správné“. Z kontextu vyplynulo, že těmi skupinami myslí např. účastníky „různých pride“ nebo zastávce „manželství pro všechny“, jejichž požadavky prý podle ombudsmana vyvolávají u širokých vrstev obyvatel alergie. Svůj text zakončil hřímáním nad politickou korektností.

„Má-li dnes ombudsman plnit svoji funkci, musí, podle mého názoru, resignovat na snahu o politickou korektnost a zcela zřetelně pojmenovávat věci těmi jmény, které považuje za odpovídající realitě. Nesmí být vázán ohledy na složité předivo vzájemných společenských, politických, správních nebo i osobních vztahů, které jistou míru politické korektnosti snad vyžadují, neboť, jak jsem o tom hluboce přesvědčen, občané už mají plné zuby toho, že jim jsou problémy společnosti sdělována způsobem, který je ve zjevném rozporu s jejich každodenní zkušeností. Což jinak než snahou o politickou korektnost vysvětlit nelze,“ myslí si zcela vážně ombudsman.⁷

Organizace Vzájemné soužití v čele s Kumarem Vishwanathanem adresovala Stanislavu Křečkovi v reakci na tato vyjádření otevřený dopis, ve kterém ho nepřímou vyzvala k rezignaci.⁸

Evropská komise přijala desetiletý plán na podporu Romů v Evropské unii. Podpora by měla zahrnovat oblast rovnosti, začlenění, účasti, vzdělávání, zaměstnanosti, zdravotní péče a bydlení. Evropská komise vydala rovněž doporučení členským státům k dosažení cílů v jednotlivých oblastech. Podle cílů a doporučení bude také možné měřit, jak se jednotlivým státům daří plán naplňovat.⁹

Evropský výbor pro sociální práva Rady Evropy kritizoval Českou republiku za diskriminační umístování dětí s postižením a romských dětí do kojeneckých ústavů. Česká republika měla podle

---

⁶ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/romska-rada-ma-ctyri-nove-cleny-gwendolyn-albert-alenu-drbohlavou-gronzikovou-petra-capu-a-vladimira-cermaka>

⁷ <https://www.facebook.com/stanislav.krecek.5/posts/10215637539971776>

⁸ http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/organizace-vzajemne-souziti-v-cele-s-kumarem-vishwanathanem-k-ombudsmanovi-trpite-komplexem-zajisteneho-bileho?fbclid=IwAR0Wdozc8nKRAR7k0_LpsE3b4sE2ID1s-ofBVe5G0fBgMHc_dXnUEtZDslc

⁹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/vera-jourova-za-poslednich-deset-let-jsme-neudelali-dost-na-podporu-romu.komise-spousti-novy-desetiletý-plan>

výboru zpracovat do svých předpisů odpovídající strategii. Předmětem kritiky je také to, že Česká republika dosud neučinila žádné významné kroky, které by směřovaly poskytovanou péči dětem v rodině namísto v ústavech.¹⁰

Podle Evropská komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) by Česká republika měla ukončit segregaci romských dětí ve školách a vytvořit strategii, která pomůže odhalit diskriminaci lidí z LGBTI komunity. ECRI si také všimla, že Romové, lidé z LGBTI komunity, muslimové nebo migranti jsou terčem nenávisti, která zaznívá i od politických představitelů.¹¹

Místní samospráva

Začátkem října proběhly volby do krajských zastupitelstev. Kandidovalo v nich osm Romů, ale pouze Karel Karika za Pirátskou stranu se dostal do zastupitelstva Ústeckého kraje. Piráti dali jako první parlamentní strana Roma do čela kandidátky jako svého kandidáta na hejtmana.¹² V Ústeckém kraji se Piráti ve prospěch romské komunity angažují dlouhodobě. Například v mosteckém sídlišti Chanov usilují spolu s místními o to, aby mohli Chanovští rozhodovat o podobě svého bydlení a nebyli přestěhováni do provizorních kontejnerových domků. Aktivita Pirátů se odrazila i na tom, že v Chanově získali 30 hlasů, které tvořily přes 80 % všech odevzdaných volebních lístků.¹³ Karel Karika se však v prosinci vzdal funkce krajského zastupitele, protože byl zvolen do funkce místostarosty městského obvodu Ústí nad Labem-město.¹⁴

V Chanově vznikla v říjnu v souvislosti s kontejnerovým bydlením petice proti jeho výstavbě. Iniciátoři kritizovali také veřejné výroky předsedy výboru zastupitelstva města pro mapování a eliminaci negativních sociálních jevů Jiřího Nedvěda, který stavbu tzv. čunkodomků obhajuje. Nedvěd na Facebooku například psal, že se obyvatelé některých domů v Chanově chovají jako zvířata a je třeba je „zavřít do antivandal provedení modulového domu“. Rovněž se vyjadřoval ve smyslu, že cílem je vyhodit obyvatele Chanova „ze všech bytů ve městě“, aby museli jít „o město dál“. ¹⁵ Opoziční mostecký zastupitel Adam Komenda nechal vypracovat odborný

---

¹⁰ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/vybor-rady-evropy-kritizuje-cesko-za-diskriminacni-umistovani-romskych-deti-a-deti-s-postizenim-v-ustavech>

¹¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/ecri-cr-ma-skocovat-se-segregaci-romu-na-skolach.nenavist-proti-romum-se-objevuje-v-projevech-vysoce-postavenych-politiku>

¹² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/krajske-volby-skoncily.z-romskych-kandidatu-uspel-pouze-karel-karika-za-piraty-hejtmanem-se-ale-destane>

¹³ <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz311?xjazyk=CZ&xkraj=5&xnumnuts=4205&xobec=567027&xokrsek=20>

¹⁴ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/karel-karika-se-vratil-na-misto-zastupce-starosty-v-mestske-casti-usti-nad-labem-mesto.predchazel-tomu-pad-dosavadni>

¹⁵ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/obyvatele-sidliske-CHANOV-se-bouri-proti-vystavbe-cunkodomu-a-podepisuji-petici.vadi-jim-i-vyjadrovani-radniho-nedveda>

posudek k výstavbě kontejnerových domků. Podle architekta Vojtěcha Sigmunda z organizace Architekti bez hranic je taková stavba nevhodná. Místo toho navrhl přestavbu stávajících domů, což je v souladu s principy udržitelného rozvoje a odpadá potřeba vybudování potřebné infrastruktury k novým stavbám. Architekt rovněž doporučuje zapojení místních obyvatel do renovace bytů, což může omezit projevy vandalizmu a sociálně patologických jevů, protože „participací vzniká a je posilována sociální soudržnost“.¹⁶

Příkladem zvládnuté integrace, komunitní práce a participace jsou ostravské Kunčičky, kde si sami obyvatelé zvelebili prostranství kolem domů, řešili dopravní dostupnost, bezpečnost a pořádají pro své sousedy různé akce. O úspěších činnosti místního spolku Komunitní skupina – Společná cesta informovala Agentura pro sociální začleňování.¹⁷

Krajský soud v Ústí nad Labem vyzval Sdružení Mostečané Mostu k ukončení politické činnosti, jinak bude spolek rozpuštěn. Členové spolku útočí na Romy, před komunálními volbami v roce 2018 slibovali „zřídít vesnici pro lůzu“. Podle soudu spolek obchází zákon o politických stranách, když se vyhýbá zákonným povinnostem stran, například transparentnímu financování.¹⁸

Nejvyšší kontrolní úřad zjistil, že kvůli nezájmu obcí je v sociálně vyloučených lokalitách čerpána jen polovina peněz určených na inkluzi žáků.¹⁹

V prosinci se ocitlo pět romských rodin z Varnsdorfu na ulici, protože se jejich pronajímatel rozhodl byty opravit. Město jim nabídlo místo sociálních bytů ubytovnu. Podle lidí, kteří místním pomáhají, majitelé domů vybírali vysoké nájemné, ale více se o ně nestarali. V jednom domě nechal majitel dokonce odpojit elektriku. K první vlně vystěhování došlo už v létě, kdy majitel neprodloužil smlouvy těm, kteří mu dlužili peníze. V prosinci vystěhoval i nájemníky, kteří vše řádně platili. Zákonnou výpovědní lhůtu z nájmu využít nemohli, protože se jim smlouva prodlužovala každý měsíc.²⁰

Starostové pro Liberecký kraj přijali mezi členy senátora Jaroslava Zemana, který se v minulosti dopustil řady anticiganistických výroků. Tvrdil například, že Romové jsou líní a že zatímco

---

¹⁶ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/odborny-posudek-rozcupoval-plany-mostecke-radnice-na-vystavbu-tzv.cunkodomu-v-chanove.podle-architekta-je-vystavba-nevhodna>

¹⁷ <https://www.socialni-zaclenovani.cz/spolecna-cesta-ze-socialniho-vyloucení-ktera-funguje-obyvatele-kuncicek-maji-po-šesti-letech-vlastni-spolek/>

¹⁸ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ustecky-soud-vyzval-k-ukončení-politické-činnosti-spolek-mostecane-most.chteli-zridit-vesnici-pro-luzu>

¹⁹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/nku-skolstvi-nebylo-na-inkluzi-pripravene-v-socialne-vyloučených-lokalitách-obce-penize-necerpaji>

²⁰ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/romské-rodiny-ve-varnsdorfu-skoncily-i-pres-nouzovy-stav-na-ulici.mesto-jim-nabidlo-ubytovnu>

samoživitelky mají málo peněz, Romové dostávají devět tisíc korun jako příspěvek na bydlení. To je nesmysl, protože přiznání příspěvku na bydlení není podmíněno etnicitou. Neziskovky podle Zemana pomáhají vytvářet „zvrácený svět“.²¹

Krajní pravice

Ministerstvo vnitra vydalo souhrnnou situační zprávu o extremismu za první pololetí roku. Podle ní extremistická a xenofobní hnutí označovala za přenašeče nákazy Covidem-19 uprchlíky a EU s NATO obviňovala z neschopnosti krizi vyřešit. Tato hnutí se také intenzivně podílela na šíření dezinformací a konspiračních teorií v souvislosti s pandemií. Hnutí SPD Tomio Okamury se snažilo rozdmýchávat protiromské nálady.²²

Extremisté se účastnili několika demonstrací proti vládním nařízením v souvislosti s pandemií Covid-19. 18. října se konala demonstrace na pražském Staroměstském náměstí, při které museli zasahovat těžkooděnci. Jeden z účastníků byl vyfocen, jak hajloval.²³ V Praze se demonstrovalo i 17. listopadu. Policie zadržela 144 lidí a 16 z nich podezírá z trestných činů. Někteří demonstranti se střetli s policií a jeden z policistů utrpěl těžký otřes mozku.²⁴

Šéfredaktor Vlasteneckých novin Radek Velička byl odsouzen za napadání strážníků podmíněným trestem na osm měsíců se zkušební lhůtou šestnáct měsíců. Během incidentů Velička sprostě nadával policistům, kteří zasahovali proti opilému a hluchému muži. Kromě toho Velička házel na policisty sklenice a na služební auto vylil vodu z kbelíku. Velička čelí i dalšímu obvinění, když po tragickém požáru v Bohumíně, při němž zemřelo 11 lidí, napsal do svých Vlasteneckých novin článek s titulkem: „Jedenáct cikánů minus. Něco uhořelo a něco vyskákalo z oken“.²⁵

Na začátku prosince byl podmíněně propuštěn Jaromír Balda, který zavinil nehodu dvou osobních vlaků, když pokácel stromy na koleje. V okolí míst zanechal vzkazy s českými nápisy „Alláhu akbar!“, aby vytvořil iluzi, že šlo o teroristické útoky páchané muslimy. Rozšiřoval i další tiskoviny, které měly vypadat jako vzkazy muslimů.²⁶

---

²¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/frantisek-kostlan-znamy-anticiganista-jaroslav-zeman-se-stal-clenem-starostu-pro-liberecky-kraj.chce-stale-resit-cikanskou>

²² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/vnitro-spd-tomia-okamury-se-pokouselo-vyvolavat-protiromske-nalady-extremiste-a-xenofobove-sirili-dezinformace-o-koronaviru>

²³ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/video-protest-odpurcu-covidovych-opatreni-skoncil-utokem-extremistu-na-policisty.tezkoodenci-agresivni-demonstranty>

²⁴ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/policie-zadrzela-pri-protestech-v-praze-144-agresoru-14-lidi-podezira-z-trestneho-cinu.podle-expertky-slo-o-typicky-stret>

²⁵ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/sefredaktor-rasistických-vlasteneckých-novin-radek-velicka-dostal-podminku-za-napadani-strazniku>

²⁶ <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3237752-soud-podminene-propustil-jaromira-baldu-ktery-byl-jako-prvni-cech-odsouzeny-za>

Mládežnická organizace extremistické Dělnické strany sociální spravedlnosti použila na svém twitterovém účtu antisemitskou karikaturu. Muž vypadá naprosto stejně jako nacistické antisemitské karikatury Židů. Mužská postava s velkým nosem má v jedné ruce injekční stříkačku a ve druhé schovává za zády nůž. Je to odkaz na očkování proti onemocnění Covid-19. Karikaturu doprovází text: „My se proti onemocnění Covid-19 očkovat nenecháme! Ať si nás ty globalističtí bastardi vydírají, jak chtějí!“²⁷

Bezpečnostní složky

Dva policisté z Orlickoustecka, kteří byli obviněni z trestného činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, se podle soudu trestného činu nedopustili. Policie s nimi vede kázeňské řízení. Policisté psali několik let na Facebook nenávistné komentáře o islámu.²⁸

Média a kultura

Literatura romských autorů zazněla na několika významných literárních akcích. Během tábořského knižního festivalu Tabook přečetly spisovatelky Květoslava Podhradská, Věra Duždová Horváthová a Mária Hušová své povídky z jarní karantény vzniklé v rámci literární výzvy nakladatelství Kher.²⁹ Povídky, které napsal Andrej Giňa, se v rámci literárního happeningu Noc literatury četly v Praze, Pardubicích, Litoměřicích, Pečkách a Železné Rudě.³⁰

Karlova univerzita po dvou letech opět otevírá bakalářské studium romistiky.³¹

Sdružení ARA ART uspořádalo na začátku listopadu mezinárodní online festival romského divadla ROMA HEROES.³²

Největší světový romský festival Khamoro se poprvé uskutečnil v online podobě. První část koncertů proběhla již v září, druhá v listopadu. Součástí festivalu byl galakonzert i mezinárodní konference o romské literatuře.³³

---

²⁷ <https://www.forum24.cz/udatna-delnicka-mladez-bojuje-s-vakcinou-antisemitskou-karikaturou/>

²⁸ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/dva-policiste-z-orlickoustecka-psali-nenavistne-komentare>

²⁹ <http://www.romea.cz/cz/kalendar-akci/jiz-zitra-predstavi-v-tabore-na-festivalu-tabook-tri-romske-autorky-sve-povidky-na-tema-moznosti-samoty>

³⁰ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/jan-cina-zitra-predstavi-navstevnikum-noci-literatury-povidky-andreje-gini.cist-se-budou-i-v-pardubicich-litomerich-v>

³¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/filozoficka-fakulta-univerzity-karlovy-po-dvou-letech-opet-otevira-romistiku>

³² <http://www.romea.cz/cz/kultura/sdruzeni-ara-art-chysta-v-praze-na-zacatek-listopadu-romsky-divadelni-online-festival-roma-heroes>

³³ <http://www.romea.cz/cz/kultura/nejvetsi-svetovy-romsky-festival-khamoro-se-presouva-na-internet.na-koncerty-se-muzete-podivat-zdarma>

Organizace Romea vyhlásila vítěze dalšího ročníku literární soutěže Romano suno, které se mohou zúčastnit děti i dospělí, kteří ovládají romštinu. Vyhlášení se tentokrát kvůli pandemii muselo uskutečnit pouze online.³⁴

Umělecká skupina Romane Kale Panthera (Romští černí panteři) přepsala kapitolu Mikeš ukraden z knížky Josefa Lady. Pozměněná pohádka se stala součástí výstavy Bílá Místa v ústecké galerii Hraničář. V upravené pohádce je situace, kdy je kocour Mikeš dán do pytle, sledována z pohledu kočujících Romů. „Reverze kladného hrdiny Mikeše na záporného Mifeše funguje stejně jako stereotypní zjednodušení záporných hrdinů, přičemž odkazuje na romskou pověrčivost týkající se koček. Dílo tak naráží na pověry, stereotypy a stigmata, na jejich funkčnost a zakořeněnost v majoritní společnosti i romské komunitě, i na to, že je můžeme překonat jen pochopením,“ vysvětlili umělci.³⁵

Dokumentární film LETY z produkce Romea TV získal uznání uměleckého ředitele filmového festivalu AKE DIKHEA v Berlíně.³⁶

V holešovickém parku v ulici Tusarova jsou portréty osobností s romskými kořeny. Je mezi nimi Elvis Presley, Charlie Chaplin, Yul Brynner nebo brazilský prezident Juscelino Kubitschek. Autorem portrétů je Josef Feča.³⁷

V prostorách někdejšího nádraží Praha-Bubny byla otevřena výstava fotografií zachycujících válečné transporty židovského obyvatelstva právě z těchto míst.³⁸

V Českých Budějovicích přibily nové kameny zmizelých (stolpersteiny). Připomínají pět židovských občanů města, kteří se za druhé světové války nevrátili z transportu: manžele Fleischmannovy, Karla Arnsteina a manžele Königovy.³⁹

Archeologové objevili v Liberci pozůstatky romského koncentračního tábora z druhé světové války. Odkryli cihelné podlahy a základy domu. V místě chce Liberecký kraj vybudovat nové krajské sídlo záchranné služby. Podle radní pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Květy

---

³⁴ <http://www.romea.cz/cz/kultura/primy-prenos-od-13-hodin-slavnostni-vyhlaseni-vysledku-souteze-romano-suno-2020>

³⁵ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/romsti-cerni-panteri-prepsali-ladovu-pohadku-o-mikesovi-proc-romove-hodili-kocoura-do-pytle>

³⁶ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/dokumentarni-film-lety-ziskal-oceneni-na-festivale-ake-dikhea-v-berline>

³⁷ <http://www.romea.cz/cz/kultura/elvis-presley-charlie-chaplin-nebo-yul-brynner-malovane-portrety-osobnosti-s-romskymi-koreny-jsou-k-videni-na-vystave-v>

³⁸ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/vystava-ukazuje-fotografie-z-transportu-zidu-v-holesovicich>

³⁹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/v-ceskych-budejovicich-pripomina-obeti-holokaustu-pet-kamenu-zmizelych-tzv-stolpersteinu>

Vinklátové se stavbou sídla záchranky souhlasili i zástupci romských iniciativ a součástí projektu se stane i připomínka tragické historie místa.⁴⁰

Romsko-český sitcom Ďábelské cikánky začala vysílat televize Barrandov. Původně byl sitcom zveřejněn pouze na internetu, kde získal statisíce zhlédnutí jen na YouTube.⁴¹

Herec Zdeněk Godla, známý ze seriálu Most!, podepsal smlouvu na hlavní roli v dalším pokračování filmové série Bastardi od Tomáše Magnuska. Předchozí díly byly recenzenty hodnoceny jako rasistické a plné předsudků a stereotypů proti romské komunitě.⁴²

Romea.cz upozorňuje na to, že Prima TV vysílá pořad Policie v akci, který Romy zobrazuje výhradně stereotypně jako zloděje, násilníky, únosce dětí nebo ukřičené ženy.⁴³

Anglické gymnázium v Praze vyhlásilo 2. ročník soutěže Třikrát CO pro romské děti do 15 let. Vítězné výtvary se budou dražit a výtěžek bude určen pro stipendijní fond na podporu sociálně znevýhodněných žáků, které gymnázium přijímá. S nápadem založit stipendijní program přišli sami žáci gymnázia.⁴⁴

Sociální sítě zaplavily dezinformace týkající se nemoci Covid-19 a očkování proti ní. Objevují se například vymyšlené zprávy, že v injekčních stříkačkách lidí, kteří se nechávají očkovat před kamerami, chybí jehla, očkování má jiné vedlejší účinky, než uvádí výrobce, kvůli nošení roušek ve školách zemřely děti nebo že vakcína je způsob, jak dostat do těla lidí chip k jejich ovládnutí apod. Hoaxy se snaží vyvracet webová stránka manipulatori.cz.⁴⁵

Romské osobnosti vyzvaly prostřednictvím Romea TV k dodržování protiepidemických opatření. Rozhodli se tak, protože se různé dezinformace na sociálních sítích šíří i mezi Romy.⁴⁶

---

⁴⁰ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/arheologove-nalezli-v-liberci-pozustatky-romskeho-koncentracniho-tabora>

⁴¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/video-parodie-na-telenovely-dabelske-cikanky-trha-na-internetu-rekordy-ve-sledovanosti.vysila-ho-i-tv-barrandov>

⁴² <http://www.romea.cz/cz/kultura/herec-zdenek-godla-si-zahraje-v-anticiganisticke-filmove-serii-tomase-magnuska-bastardi>

⁴³ <http://www.romea.cz/cz/publicistika/komentare/porad-police-v-akci-zlodeji-ukricene-degesky-nasilnici-a-unosci-deti.to-jsme-my-romove.teda-podle-primy>

⁴⁴ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/anglicke-gymnazium-v-praze-porada-2.rocniku-vytvarne-souteze-pro-romske-deti-trikrat-co>

⁴⁵ <https://manipulatori.cz/>

⁴⁶ <http://www.romea.cz/cz/publicistika/komentare/video-17-oznamami-romsti-novinari-apeluji-na-romy-aby-dodrzovali-opatreni-spojena-s-covid-19>

Organizace Romea rozdala během pandemie 80 notebooku pro žáky kvůli distanční výuce. Žáci se na organizaci obraceli sami nebo prostřednictvím svých učitelů a sociálních pracovníků.⁴⁷

Veřejnost

Podle zářijového průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění souhlasí se segregací dětí na základě etnického původu 30 % české veřejnosti. Ještě hůře dopadly děti se zrakovým nebo sluchovým postižením, které do normální školy nepatří podle 55 % respondentů, a děti s mentálním postižením, které by v běžných třídách neměly být podle 79 % respondentů.⁴⁸

Vodafone uveřejnil vánoční kampaň, ve které se objevili bratři Sam a Max Budimanovi, kteří mají po otci indonéské kořeny. Na sociálních sítích se objevily nenávistné a rasistické reakce. Vodafone útoky důrazně odmítl.⁴⁹

Trojice studentů ústeckého gymnázia vymyslela projekt, v rámci kterého zprostředkovávají lidem víkendový pobyt v sociálně vyloučených lokalitách. Usilují o větší porozumění mezi lidmi z majority a sociálně vyloučených lokalit. Kritici projektu ale upozorňují například na bezpečnostní rizika. Projektu mohou zneužít extremisté, což může být pro zapojené rodiny velmi ohrožující.⁵⁰

Experti na dluhovou problematiku, podnikatelé i zástupci neziskových organizací vyzvali v otevřeném dopise premiéra Andreje Babiše k úpravě exekučního systému. Podle nich se dá očekávat nárůst exekucí v souvislosti s následky pandemie Covid-19.⁵¹

Člověk v tísní zveřejnil v listopadu otevřený dopis Exekutorské komoře s žádostí, aby dohlédla na své členy, kteří postupují nepřiměřeně a vyhrožují rodinám, že jim zabaví například notebook, který potřebují děti k distanční výuce. Tlak exekutorů podle organizace zesílil těsně před tím, než bylo opět přijato moratorium na zákaz exekuce movitých věcí.⁵²

---

⁴⁷ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/nezustat-offline.romea-behem-pandemie-rozdala-romskym-studentum-pres-80-notebooku-k-distanzni-vyuce>

⁴⁸ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/tricet-procent-ceske-verejnosti-nechce-romske-deti-v-beznych-tridach-a-chtelo-by-jejich-segregaci>

⁴⁹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/napul-indoneske-deti-vadi-rasistum-ve-vanocni-kampani-firmy-vodafone.ta-se-proti-nenavistnym-komentarum-ohradila>

⁵⁰ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zajezdy-do-socialne-vyloucenych-lokalit-napad-usteckych-studentu-vyvolava-rozpaky.vytvaret-z-zivotnich-trablu-druhych-lidi>

⁵¹ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/experti-podnikatele-a-organizace-cekaji-kvuli-krizi-vlnu-exekuci>

⁵² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/exekutori-zabavuji-detem-i-notebooky-slouzici-k-distanzni-vyuce.clovek-v-tisni-vyzyva-k-zastaveni-neprimereneho-natlaku-ze>

Zástupci romských organizací předali Fakultní nemocnici v Ostravě-Porubě desítky nápojů, ovoce a sladkostí, které přivezli menším nákladním vozem. Bylo to poděkování za léčbu jednoho z Romů s těžkým průběhem nemoci Covid-19.⁵³

Lidé se v listopadu zapojili do celonárodní potravinové sbírky. Celkem darovali po celé republice 440 tun zboží, z toho 44 tun hygienických potřeb.⁵⁴

---

⁵³ [http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/romove-z-ostravy-dovezli-do-nemocnice-nakladak-
vitaminu.dekovali-tak-za-zachranu-druha-ktery-dostal-covid](http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/romove-z-ostravy-dovezli-do-nemocnice-nakladak-
vitaminu.dekovali-tak-za-zachranu-druha-ktery-dostal-covid)

⁵⁴ [https://zpravy.aktualne.cz/domaci/lide-nakoupili-pro-chude-zatim-nejvice-potravin-pres-400-
tun/r~ca5550142cda11eb9d470cc47ab5f122/](https://zpravy.aktualne.cz/domaci/lide-nakoupili-pro-chude-zatim-nejvice-potravin-pres-400-
tun/r~ca5550142cda11eb9d470cc47ab5f122/)

Poznámky k metodologickým charakteristikám této zprávy

Případy popsané v kvartální zprávě jsou ty, které byly zaregistrovány zaměstnanci a zaměstnankyněmi organizace In IUSTITIA během terénní práce a vlastního monitoringu médií a internetu. Dále některé případy nahlásili sami poškození či svědci.

Předsudečná pohnutka je v této zprávě identifikována jako předběžná – expertní. In IUSTITIA se snaží incidenty, které byly zaznamenány jejími silami, ověřovat, a to zejména ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V kvartálních zprávách se nevyskytují incidenty, které In IUSTITIA přejímá z policejních statistik po uplynutí kalendářního roku do příslušných výročních zpráv o stavu předsudečného násilí v ČR. Z toho důvodu se údaje obsažené v kvartálních zprávách a výroční zprávě za daný rok budou nezbytně lišit.

S ohledem na interpretaci prezentovaných dat je třeba dále doplnit, že u kategorií typu škody, formy útoku a pohnutky platí, že incident mohl být charakterizován více než jedním znakem. Například jeden incident mohl být zaregistrován jako protiromský a protimuslimský zároveň. U některých případů naopak mohly být znaky neznámé nebo zatím neobjasněné. Proto je nutno k jejich interpretaci přistupovat opatrně.

Podrobněji je metodika monitorování předsudečného násilí zpracována ve výročních zprávách.

Neprošlo jazykovou korekturou.